

228187

Ministerstwo Kultury i Sztuki PRL Ministerstwo Kultury ZSRR Centralne Biuro Wystaw Artystycznych

WSPÓŁCZESNA RADZIECKA ILUSTRACJA KSIĄŻKOWA

listopad 1987

Warszawa, Galeria Zachęta
pl. Małachowskiego 3

grudzień 1987

Kraków, Galeria BWA
pl. Szczepański 3a

Niniejsza wystawa radzieckiej ilustracji książkowej została zorganizowana z okazji obchodów 70 rocznicy Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej w ramach wymiany kulturalnej pomiędzy Polską a ZSRR.

Wystawa adresowana do szerokiego kręgu widzów, zainteresuje również specjalistów: wydawców i artystów zajmujących się grafiką książkową. Prezentowany wybór nie jest oczywiście wyczerpujący, lecz pokazywane na wystawie prace 24 plastyków, należących do krajowej czołówki ilustratorów, stanowią w miarę pełny przegląd kierunków i tendencji w ilustracji książkowej ZSRR.

Wśród artystów biorących udział w wystawie znajdują się m.in. twórcy starszego i średniego pokolenia: P. Mituricz, O. Bisti, A. Kaniewski, M. Mituricz, L. Tokmakow, N. Ustińow, B. Diodorow, N. Kabakow. Młodsze pokolenie radzieckich ilustratorów reprezentują, pochodzące z ostatnich lat, najwybitniejsze dzieła takich plastyków jak S. Kowalenkow, S. Zarownyj, J. Makarewicz, W. Mituricz, J. Nachowa, G. Julin, A. Bisti, G. Spirin. Prace ich były nagradzane na wystawach i w konkursach wszechzwiązkowych i międzynarodowych.

Odrębnym rozdziałem niniejszej wystawy są prace trzech artystycznych dynastii: Mituriczów, Kaniewskich i Bistich.

Piotr Wasiliewicz Mituricz (1887–1956) – wybitny radziecki malarz i grafik. Był jednym z tych artystów, którzy w pierwszych latach władzy radzieckiej tworzyli podwaliny nowej sztuki. Obecnie prace Piotra Mituricza zaliczane są do najwybitniejszych dzieł grafiki radzieckiej.

Maj Piotrowicz Mituricz-Chlebnikow, syn Piotra. Narodowy Artysta RFSRR, znakomity ilustrator książek dla dzieci, plastyk który w ciągu 30 lat swojej pracy twórczej może poszczycić się znacznymi osiągnięciami w tej dziedzinie.

Jego córka, młoda artystka **Wiera Mituricz-Chlebnikowa** wierna jest rodzinnej tradycji. I, jako ostatnia z artystycznej dynastii, **Masza Mituricz-Chlebnikowa**, stawiająca dopiero swoje pierwsze kroki w dziedzinie ilustracji, a ma czym się pochwalić. Jest to jej debiut.

Aminadow Kaniewski, członek Akademii Sztuki ZSRR, Na-

rodowy Artysta ZSRR, twórca, którego nazwisko już za życia stało się legendą, w latach 30. miał niepośledni udział w powstaniu radzieckiej książki dla dzieci. Znakomity artysta, w swych pracach zawsze był wyrazisty, dowcipny i przenikliwy.

Władimir Kaniewski, syn, kontynuuje pracę rozpoczętą przez ojca. Pomimo olbrzymiego wpływu, jaki na jego dzieła miała twórczość Aminadowa Kaniewskiego, potrafił zachować własne piętno w sztuce.

Dopiero **Sieroży Kaniewskiemu** udało się uwolnić w pełni od przemożnego wpływu osobowości dziadka. Jest on drugim debiutantem na tej wystawie i mamy nadzieję, że nasza promocja jest trafna.

Dynastia Bistich nie jest aż tak liczna, lecz znaczenie jej przedstawicieli w radzieckiej sztuce jest równie wielkie.

Narodowy Artysta ZSRR, członek korespondent Akademii Sztuki ZSRR, **Dmitrij Spirydonowicz Bisti** jest jednym z najbardziej znanych twórców zarówno u nas w kraju jak i za granicą. Dmitrij Bisti, wybitny kontynuator tendencji określonych przez twórczość kręgu Faworskiego – Gonczarowa, znajduje dość sił by spierać się ze swymi mistrzami. Jego ilustracje do „Słowa o wyprawie Igora” są czymś zupełnie nowym w radzieckiej sztuce.

Jego syn, **Andriej Bisti**, dawno już dołączył do grona wybitnych moskiewskich ilustratorów. Graficzne komentarze do dzieł Kafki są jego najnowszymi pracami.

Nikołaj Ustinow to wybitnie utalentowany artysta, erudyta. Olbrzymie znaczenie w jego pełnej poezji twórczości zajmuje przyroda ojczyzna, którą traktuje z wielką pokorą i pietyzmem. W dobie, gdy uwagę całego świata zaprzętają problemy ekologii, twórczość Ustinowa służy w sposób nadzwyczaj efektywny walce o zachowanie czystego nieba nad naszą planetą.

Nikołaj Popow jest jednym z najznakomitszych ilustratorów, znanym także na arenie międzynarodowej jako niedoścignęły stylisty i nowator. Jego twórczość odegrała wielką rolę w rozwoju radzieckiej ilustracji.

Georgij Judin to młody artysta, prezentujący na naszej wystawie prace nagrodzone na Biennale Ilustracji w Bratysławie.

wie w 1983 r. (BIB'83).

Borys Diodorow pokazuje prace będące ilustracjami do znanej na całym świecie książki A. Milne'a „Kubuś Puchatek”. Artysta został uhonorowany dyplomem na wszechzwiązkowym konkursie sztuki książki w ZSRR. Mamy nadzieję, że nie jest to jego ostatnia nagroda.

Julo Sooster miał wielki wpływ na sztukę książki w ZSRR. Estończyk, był bardzo silnie związany z krajem swych młodych lat, mimo że przez wiele lat mieszkał i pracował w Moskwie. W twórczości tego artysty estońskie pochodzenie i powstałe w Estonii pierwsze prace stopiły się w jedno z kulturą rosyjską. Potęgą twórczej osobowości Soostera nie mogła ograniczać się do wąskich ram książki; artysta pozostawił po sobie także wiele grafik i obrazów. W studiu filmowym „Sojuzmultfilm” powstaje obecnie film o tym zadziwiającym twórcy.

Ilija Kabakow to interesujący artysta-malarz i grafik, którego twórczość ukształtowała się w pełni w latach 60., pracujący ciągle nad rozstrzygnięciem coraz to nowych problemów, jakie stawia przed nim sztuka. Ilustracja dla dzieci – to jedna z dziedzin w której spełnia się ten wielki talent.

Młoda artystka **Irina Nachowa** posiada dar wrażliwego przekładu tekstu na język plastyki. Jej prace w dużym stopniu odzwierciedlają prądy i tendencje charakterystyczne dla naszej młodzieży twórczej.

Nikołaj Kalinin to artysta traktujący książkę jak jeden organizm. Zajmuje się grafiką książkową i ilustracją wykorzystującą fotomontaż. Na niniejszej wystawie prezentowany jest cykl ilustracji akwarelą, dających wyobrażenie o ogromnych możliwościach twórczych tego artysty.

Siergiej Kowalenkow stosunkowo niedawno zainteresował się ilustracją, przedtem zajmowała go sztuka monumentalna. Jego prace są dowcipne, czyste pod względem formy.

Siergiej Zarownyj. Jest to pierwsza, a zarazem ostatnia praca młodego artysty. Temat: znana książka A. Makarenki „Poemat pedagogiczny” traktująca o tworzeniu nowych wzorów osobowych w pierwszym dziesięcioleciu władzy radzieckiej – nie stracił swego znaczenia także dzisiaj. Bardzo interesującym wydaje się być nawrót do tego tematu i jego wizja stworzona przez młodego artystę. Nowe odczytanie tekstu odkryło zupełnie nieznaną do tej pory jego aspekty: dynamikę i erudycję. Praca Zarownego stanowi wielki wkład w rozwój ilustracji książkowej lat 80.

Igor Makarewicz za cykl nowych ilustracji do powieści Williama Thackeray'a „Targowisko próżności” został uhonorowany Srebrnym Medalem Akademii Sztuki ZSRR. Także dla polskiego widza ciekawe będzie spotkanie z pracami tego uznanego twórcy.

Andriej Kostin to jeden z naszych najbardziej niezależnych twórców. Wszystkie jego prace na temat klasyki rosyjskiej i obcej są wydarzeniem. Obecnie, już od dwóch lat, Kostin pracuje nad ilustracjami do „Eugeniusza Oniegina” Aleksandra Puszkina. Praca ta nie została jeszcze zakończona. Widzowi polskiemu dana została możliwość zaznajomienia się z nowym cyklem tego znakomitego interpretatora wielkiego poety.

Oleg Mingalew jest najmłodszym spośród profesjonalnych artystów biorących udział w wystawie. Prócz plastyki zajmuje się również poezją. Prezentowane przez niego prace są próbą ilustracji własnych wierszy. Powtarzam: autor jest młody, niepokorny i utalentowany. Tym bardziej pragniemy zachęcić polskich odbiorców do zaakceptowania jego twórczości.

Teraz kilka słów o autorze tego tekstu. Biorąc pod uwagę niezwykle zaszczytną funkcję Komisarza Wystawy czuje się on upoważniony do zaprezentowania swojej osoby nieco dokładniej niż sylwetek swoich kolegów. Już 30 lat zajmuje się książką dla dzieci i ma na swym koncie ponad 200 tytułów, jest wielkim admiratorem polskiej książki dla dzieci. Był gościem J.M. Szancera, „zjadł beczkę soli” z Janem Brzechwą, uczył się języka polskiego. Wśród prac prezentowanych na wystawie znajdują się ilustracje do książki „Gelsomino w krainie kłamczuchów”, które, w swoim czasie, niezwykle podobały się autorowi – Gianniemu Rodari. Autor pragnąłby także

zaprezentować swym polskim przyjaciołom kilka ilustracji do tekstów autorów rosyjskich. Ekspozycję zamyka „Krabat” G. Preislera, praca nagrodzona plakietą na Biennale Ilustracji w Bratysławie w 1985 r. należy dodać, że w tym samym roku autor został uhonorowany Medalem im. Hansa Christiana Andersena.

Na zakończenie koniecznie należy wspomnieć, że polscy plastycy cieszą się wśród artystów radzieckich wielkim uznaniem. Nazwiska Jerzego Srokowskiego, Andrzeja Strumiły, Zbigniewa Rychlickiego, Józefa Wilkonja, Janusza Stannego, Bohdana Butenki, Gabriela Rechowicza, małżeństwa Murawskich, Daniela Mroza, Olgi Siemaszko i wielu innych są bardzo popularne w naszym kraju.

Mam nadzieję, że niniejsza wystawa przyczyni się do dalszego zbliżenia kulturalnego między Polską a ZSRR i umocni przyjaźń między obu krajami.

Lew Tokmakow
Zasłużony Artysta RFSRR
Komisarz Wystawy

Spis prac

Andriej BISTI

Ur. 1953 r.

1. F. Kafka, Nowele i miniatury, 1986, sucha igła, 6 ilustracji

Dimitrij BISTI

Ur. 1925 r.

2. Słowo o wyprawie Igora, 1986, drzeworyt, strona tytułowa: 28 x 15, ilustracje: 18 x 14; 18 x 18; 18 x 13,2; 18 x 16,5

Borys DIODOROW

Ur. 1934 r.

3. A. Milne, Kubuś Puchatek, 1986, papier, akwarela, tusz, wyd. „Dietskaja Literatura”, 4 ilustracje, każda: 22 x 14

Georgij JUDIN

Ur. 1943 r.

4. A. Niekrasow, Przygody kapitana Wrungela, tusz, tempera, wyd. „Raduga”, frontyspis: 25,5 x 20; 4 ilustracje, każda: 25,5 x 20

Ilija KABAKOW

Ur. 1933 r.

5. L. Razgon, Czarne na białym, 1982, papier, tusz, akwarela, wyd. „Małysz”, 6 ilustracji, każda: 25,5 x 19
6. Śpiące jabłuszko. Antologia niemieckiej poezji dla dzieci, papier, tusz, akwarela, wyd. „Dietskaja Literatura”, obwoluta: 29 x 45, 4 ilustracje, każda: 26,5 x 19

Nikołaj KALININ

Ur. 1937 r.

7. H. Melville, Unkantadas czyli Wyspy Zaczarowane, 1978, akwarela, wyd. „Myśl”, 6 ilustracji, 22,5 x 29,5; 21,5 x 14,8

Aminadow KANIEWSKI

1898–1979

8. A. Barto, Chłopak na wspak, 1934, papier, tusz, akwarela, wyd. „Dietizdat”, 6 ilustracji, każda: 30 x 27

Siergiej KANIEWSKI

Ur. 1976 r.

9. Roni Starszy, Bitwa o ogień, papier, gwasz, 3 ilustracje, każda: 20 x 28

Władimir KANIEWSKI

Ur. 1939 r.

10. Tove Janson, W szczęśliwej dolinie, 1986, wyd. „Karelia”, 9 ilustracji, 26,5 x 17,5; 14 x 20

Andriej KOSTIN

Ur. 1947 r.

11. A. Puszkina, Eugeniusz Oniegin, akwaforty, 7 ilustracji, 22,5 x 28,5; 22,6 x 14,5

Siergiej KOWALENKOW

Ur. 1939 r.

12. Imant Zijedonis, Bajki, 1987, papier, technika mieszana, wyd. „Dietskaja Literatura”, 6 ilustracji, każda: 18,2 x 38

Igor MAKAREWICZ

Ur. 1943 r.

13. W. Thackeray, Targowisko próżności, 1986, akwatinta, sucha igła, wyd. „Kniga”, 2 frontospisy, każdy: 19 x 12 6 ilustracji, każda: 16 x 21

Oleg MINGALEW

Ur. 1959 r.

14. ABCD-książka poezji, grafiki i fotomontaży Olega Mingalewa, fotografia, gwasz, 10 ilustracji, każda: 30 x 23

Piotr MITURICZ

1887 – 1956

15. A. Dure, Fortepian w pokoju dzieciennym, wyd. Państwowe Wydawnictwo Muzyczne, Petersburg 1920, okładka: 29 x 24,4, 5 ilustracji, 29 x 24,5; 30,6 x 26,8; 25,7 x 24,5; 27 x 25,7; 28,7 x 24,8

Maj MITURICZ-CHLEBNIKOW

Ur. 1925 r.

16. S. Marszak, Pudel, akwarela, 2 ilustracje, każda: 28 x 17
17. S. Marszak, „Ugamon”, akwarela, 4 ilustracje, każda: 30 x 18

Masza MITURICZ-CHLEBNIKOWA

Ur. 1977 r.

18. Mama, pastel, 28,5 x 40
19. Martwa natura, pastel, 28,5 x 40

Wiera MITURICZ-CHLEBNIKOWA

Ur. 1954 r.

20. Pieśni Afryki, papier, collage, 6 ilustracji, każda: 28 x 43

Irina NACHOWA

Ur. 1953 r.

21. G. Abramian, Czarodziejski kamień, 1987, tempera, forzac: 23,5 x 35,5, 5 ilustracji, każda: 22 x 17
22. N. Romanowa, Szukam ptaka, który umie mówić, 1986, tempera, wyd. „Dietskaja Literatura”, 2 ilustracje, każda: 22,5 x 20

Nikołaj POPOW

Ur. 1938 r.

23. W. Shakespeare, Sen nocy letniej, akwaforta, 6 ilustracji

Julo SOOSTER

1924–1970

24. A. Azimow, Wyprawa Marsjan, papier, tusz, piórko, wyd. „Znanie”, 2 ilustracje, każda: 14,5 x 11,5
25. S. Gansowski, Sześciu geniuszy, papier, piórko, tusz, wyd. „Znanie”, 2 ilustracje, każda: 14,5 x 11,5
26. Łuts, Wiosna, papier, piórko, tusz, 2 ilustracje, każda: 12 x 18
27. K. Sajmok, Wszystko co żywe, papier, piórko, tusz, wyd. „Mir”, ilustracja: 14,8 x 12,6

Genadij SPIRIN

Ur. 1952 r.

28. M. Konopnicka, O krasnoludkach i sierotce Marysi, 6 ilustracji

Lew TOKMAKOW

Ur. 1928 r.

29. G. Preisler, „Krabat”, 1985, papier, tusz, akryl, wyd. „Dietskaja Literatura”, okładka: 24 x 16,8, 5 ilustracji, każda 29 x 13,5
30. G. Rodari, Gelsomino w krainie kłamczuchów, 1959, papier, akwarela, kredki, tusz, wyd. „Młoda Gwardia”, 6 ilustracji, każda: 22 x 16,5
31. Rosyjskie baśnie ludowe „Leśne jabłko”, 1982, papier, akryl, wyd. „Dietskaja Literatura”, 4 ilustracje, każda: 23 x 18

Nikołaj USTINOW

Ur. 1937 r.

32. W. Astafiew, „Kapjałucha”, tempera, wyd. „Małysz”, ilustracja: 27,5 x 21,5
33. J. Mogytin, „Szyszkopad”, 1981, tempera, wyd. „Dietskaja Literatura” ilustracja: 28,5 x 22
34. J. Mogytin, „Szyszkopad”, tempera, rysunek, dla pisma „Zwiedzoczka” ilustracja: 23 x 21,5
35. K. Paustowski, Zajęczały, tempera, ilustracja: 28,5 x 22
36. Rosyjska baśń ludowa „Masza i niedźwiadek”, tempera, wyd. „Małysz”, okładka: 28,5 x 22, ilustracja: 28,5 x 23
37. G. Sniegirew, Kto sadi las, wyd. „Dietskaja Literatura”, ilustracja: 27 x 21
38. G. Sniegirew, W różnych krajach, tempera, wyd. „Małysz”, ilustracja: 27 x 21,5

Siergiej ZAROWNYJ

1940 – 1987

39. A. Makarenko, Poemat pedagogiczny, 1987, wyd. „Kniga”, 4 prace, 17 x 11; 27,5 x 35,5

Tłumaczenie tekstu i redakcja: Małgorzata Kurasiak
Opracowanie graficzne: Zygmunt Magner
Wydawnictwo Centralnego Biura Wystaw Artystycznych
Druk ZUP Legionowo Sosnowa 6 K-40